

IJTIMOIY PEDAGOGIK TADQIQOTLAR

*O'lmasova Robiya**Suyinboyeva Shukrona**UMFT universiteti, 550-guruh**talabalari Fan: Ijtimoiy pedagogika**O'qituvchi: Haydarov Sulaymon*

Annotatsiya: Ushbu maqolada ijtimoiy pedagogik tadqiqotlarning mohiyati, maqsadi, metodlari va ularning ta'lim-tarbiya jarayonidagi o'rni yoritilgan. Tadqiqotlarning ijtimoiy muammolarni aniqlash, tahlil qilish va ularni bartaraf etishda tutgan o'rni keng tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy jamiyatda ijtimoiy-pedagogik tadqiqotlarning ilmiy va amaliy ahamiyati, ularni samarali tashkil etish yo'llari ham yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: ijtimoiy pedagogika, tadqiqot, ilmiy izlanish, metodologiya, nazariya, tarbiya, ta'lim, ijtimoiy muammo, amaliyot, ilmiy tahlil.

Kirish

Ijtimoiy pedagogika — bu insonning jamiyatdagi o'rni, uning ijtimoiylashuvi va tarbiyalanish jarayonlarini o'rganadigan fan sohasi bo'lib, u ta'lim tizimining muhim bo'g'ini hisoblanadi. Bugungi globallashuv va ijtimoiy o'zgarishlar davrida ijtimoiy pedagogik tadqiqotlarning ahamiyati yanada ortmoqda. Chunki bu tadqiqotlar orqali inson va jamiyat o'rtasidagi munosabatlar, yoshlarning ijtimoiy muhitga moslashuvi, tarbiyaviy muammolar, oila va maktab o'rtasidagi hamkorlik masalalari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi.

Ijtimoiy pedagogik tadqiqotlarning asosiy maqsadi — ijtimoiy hayotdagi muammolarni ilmiy asosda o'rganish, ularning sabab va oqibatlarini aniqlash, shuningdek, ta'lim-tarbiya jarayonida bu muammolarni hal qilishning samarali yo'llarini taklif etishdan iboratdir. Shu sababli, bunday tadqiqotlar nafaqat nazariy, balki amaliy ahamiyatga ham ega.

Ijtimoiy pedagogik tadqiqotlarning mohiyati va maqsadi

Ijtimoiy pedagogik tadqiqotlar — bu ijtimoiy va pedagogik jarayonlarni o'rganish, tahlil qilish hamda ular asosida ta'lim-tarbiya tizimini takomillashtirishga qaratilgan ilmiy faoliyatdir. Tadqiqotlarning mohiyati shundan iboratki, ular jamiyatda yuzaga kelayotgan ijtimoiy muammolarni aniqlash va ularni pedagogik nuqtai nazardan yechish yo'llarini ishlab chiqadi.

Bunday tadqiqotlar orqali quyidagi maqsadlarga erishiladi:

yosh avlodni ijtimoiy hayotga tayyorlashning samarali usullarini aniqlash;
oilaviy tarbiya, maktab muhitida ijtimoiy munosabatlarni mustahkamlash;

ijtimoiy moslashuv jarayonlarini o'rganish;

axloqiy, madaniy va ma'naviy qadriyatlarni shakllantirish.

Shunday qilib, ijtimoiy pedagogik tadqiqotlar shaxsning jamiyatdagi faol ishtirokini ta'minlash, ijtimoiy tenglik, insonparvarlik, birdamlik tamoyillarini hayotga tatbiq etishda muhim o'rin tutadi.

Ijtimoiy pedagogik tadqiqotlarning asosiy yo'nalishlari

Ijtimoiy pedagogik tadqiqotlar ko'plab yo'nalishlarni qamrab oladi. Ulardan eng asosiylari quyidagilardir:

Oila va tarbiya muammolari: bolani ijtimoiylashuv jarayonida oilaning roli, ota-onaning pedagogik madaniyati, farzand tarbiyasidagi ijtimoiy omillar.

Ta'lim tizimidagi ijtimoiy jarayonlar: maktab, kollej va universitetlarda o'quvchi-talabalarning ijtimoiy faoliyati, jamoatchilik bilan ishlash, tarbiyaviy muhitni shakllantirish.

Yoshlar ijtimoiylashuvi: yosh avlodning jamiyatga moslashuvi, ijtimoiy qadriyatlar tizimiga kirib borishi, axborot makonidagi ijtimoiy ta'sirlar.

Ijtimoiy himoya masalalari: nogironligi bo'lgan bolalar, yetimlar, ijtimoiy xavfli vaziyatdagi oilalar bilan ishlash tizimini o'rganish.

Ushbu yo'nalishlar ijtimoiy pedagogikaning asosiy vazifalarini aniqlash va uni zamon talablariga moslashtirish imkonini beradi.

Ijtimoiy pedagogik tadqiqotlarning metodologiyasi va usullari

Har qanday ilmiy tadqiqot singari, ijtimoiy pedagogik izlanishlar ham o'zining metodologik asoslariga ega. Tadqiqot metodologiyasi — bu tadqiqot jarayonida qo'llaniladigan ilmiy yondashuvlar, uslublar va tahlil vositalari majmuasidir.

Ijtimoiy pedagogik tadqiqotlarda quyidagi metodlar keng qo'llaniladi:

Kuzatish metodi – o'quvchi, o'qituvchi yoki oila muhitidagi ijtimoiy-pedagogik jarayonlarni bevosita tahlil qilish.

So'rov va intervyu metodi – jamiyat a'zolarining fikrlarini o'rganish, muammolarni chuqur tushunish.

Eksperiment – yangi pedagogik usullarni sinovdan o'tkazish orqali ularning samaradorligini baholash.

Tahlil va sintez metodi – mavjud ijtimoiy hodisalarni chuqur ilmiy tahlil qilish.

Statistik tahlil – olingan ma'lumotlarni raqamli shaklda o'rganib, ularning qonuniyatlarini aniqlash.

Ushbu metodlarning uyg'un qo'llanilishi ijtimoiy muammolarning asl sabablarini aniqlash va amaliy yechimlar ishlab chiqishda muhim ahamiyatga ega.

Zamonaviy davrda ijtimoiy pedagogik tadqiqotlarning ahamiyati

Bugungi globallashuv va texnologik taraqqiyot davrida ijtimoiy pedagogik tadqiqotlar nafaqat ilmiy, balki ijtimoiy taraqqiyotning zaruriy omiliga aylanmoqda. Jamiyatda yoshlar ongiga turli axborotlar oqimi, g'oyaviy qarama-qarshiliklar, ijtimoiy

beqarorlik ta'sir qilayotgan bir davrda, pedagogik tadqiqotlar bu holatlarning sabablarini aniqlash va ularni bartaraf etish yo'llarini ishlab chiqishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

Masalan, yoshlar orasida kitobxonlik madaniyatining pasayishi, internetga qaramlik, ijtimoiy befarqlik kabi muammolarni hal etishda ijtimoiy-pedagogik tadqiqotlar asosiy rol o'ynaydi. Shuningdek, u orqali ta'lim tizimida insonparvarlik, tolerantlik, milliy qadriyatlarni singdirish jarayonlari yanada samarali yo'lga qo'yiladi.

Davlatimizda ham bu borada bir qator ilmiy markazlar, universitetlar huzurida ijtimoiy-pedagogik laboratoriyalar tashkil etilgan bo'lib, ular ijtimoiy muammolarni o'rganish, yangi ta'lim texnologiyalarini joriy etish bilan shug'ullanmoqda.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ijtimoiy pedagogik tadqiqotlar — bu inson va jamiyat o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni ilmiy asosda o'rganish, ijtimoiy muammolarga yechim topish hamda ta'lim-tarbiya tizimini takomillashtirishning eng muhim yo'nalishidir.

Bu tadqiqotlar orqali ijtimoiy pedagogika fani nazariy jihatdan boyiydi, amaliyotda esa tarbiya jarayoni yanada samarali va insonparvar yo'nalishga ega bo'ladi. Shunday ekan, zamonaviy ijtimoiy pedagog uchun ilmiy tadqiqot faoliyatida ishtirok etish — uning kasbiy mahoratini oshiruvchi, jamiyat rivojiga hissa qo'shuvchi muhim omildir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Xaydarov. S.A. (2025). Oilaviy tarbiyada va maktab tarbiyasida yuzaga keladigan risklar. 16-son. 9-11.
2. Хайдаров С. (2024). Spiritual influence on child education in families. Web of Teachers: Inderscience Research. 2 (11). 203-205.
3. Хайдаров С. (2025). Оилаларда фарзанд тарбиясига рухий таъсир ўтказиш. Modern Education and Development. 3 (17). 23-27.
4. Khaydarov S.A. (2025). The role of the use of fine arts in teaching the history of the country. Modern Education and Development. 3 (17). 28-33.
5. Xaydarov S.A. (2025). Ijtimoiy-gumanitar fanlarda raqamli metodlardan foydalanish yo'llari. NEW RENAISSANCE international scientific journal. 2(1). 91-94.
6. Xaydarov S.A. (2025). Yoshlarda vatanparvarlik hissini tarbiyalashda Boburnoma asariga ishlangan miniatyuralarning ahamiyati. Til va adabiyot.uz. 2.11-12.
7. Khaydarov S.A. (2025). On analysis of family factors and social creativity issues in the study of the psychological portrait of educational institutions' leaders. Tuijin Jishu/Journal of Propulsion Technology ISSN: 1001-4055 Vol. 46 No. 2.

8. Хайдаров С. (2025). Pedagogik risklarni boshqarishning nazariy asoslari va globallashuv jarayonidagi ahamiyati. 3 (9). 261-265.

